

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 23. Den 5 Junii 1802.

Trykt i Kjøbenhavn hos Director Johan Frederik Schulz.

Undertegnede ere Redaktører, Forlæggere og Udgivere af
denne Tidende:

Christian Knudsen.

Peter Johan Monrad.

Justitsraad og Deputeret i det
danske Cancellie.

Justitsraad og Departements
Chef i det danske Cancellie.

Offentlige Foranstaltninger.

Fra det kongelige Missions-Collegium er, under 28 April d. A., til det danske Cancellie indsendt en Forestilling, angaaende det ostindiske, finmarkske og grønlandske Missions Væsen, hvoraf det væsentlige Indhold er følgende. I Aaret 1714 stiftedes af Frederik 4de Collegium de cursu Evangelii promovendo til Hedningernes Omvendelse i Ostindien og Grønland, og 1715 bleve Nordlandene og Finmarken med 3 andre Menigheder i Trondhjems Stift dragne med herunder. Af de til Missionscollegiet indkomne Regnskaber sees:

- 1) at de finmarkske, grønlandske og ostindiske Missions Capitaler og de derunder hørende Legater samlede

lede

lede udgjøre 227,049 Rdlr., hvoraf den Finmarkske har 126,539 Rdlr., den Grønlandske 33,042 Rdlr. og den Ostindiske 67,468 Rdlr.

2) at den finmarkske Missions aarlige Indtægter ere:

a. Renten $3\frac{1}{2}$ Procent af Capitalen	
126 539 Rdlr.	4743 R.
b. den aarlige Forpagtnings Afgift af Missionens Jordegods og alle Slags Tiender i Helgelands m. fl. Fogderier, hvilken Forpagtning udløber ved Udgangen af Aaret 1804 . . .	4200 R.
c. Forpagtnings Afgiften af Strindens Kongetiende, som er Seminarium Lapponicum benificeret	900 R.
d. Missions Contingenterne af Norges 4 Stifter	1015 R.
e. Indtægter af adskillige nordlandske Kirker, som omtrent kan anslaaes til . . .	800 R.

S alt . 11,658 R.

3) At denne Missions aarlige Udgifter ere:

a. til Præsters og Skoleholderes Lønninger i Nordlandene og Finmarken, samt Præstenters Pensioner i Nordlandene, Missions Casserens Lønning, m. v.	3875 R.
b. til Seminarium Lapponicum	2029 R.

e. de til Skolevæsenets Forbedring i Agershuus Stift aarligt bestemte	600 R.
<u>I alt</u>	<u>6,504 R.</u>

4) at den grønlandske Missions aarlige Indtægter ere:

a. Renten $3\frac{1}{2}$ Procent af Capitalen	
33,042 Rdlr.	1,237 R. 3 M.
b. af Zahlkassen	470 R.
c. af den grønlandske Handel	2,263 R.
<u>I alt</u>	<u>3,970 R. 3 M.</u>

5) at denne Missions aarlige Udgifter ere:

a. til Missionens Vedligeholdelse, Missionairenes og Catecheterenes Lønninger m. v.	4,150 R.
b. til grønlandske Bøgers Trykning	300 R.
c. til Præsten Hr. Fabricius, som Lærer i det grønlandske Sprog	300 R.
d. til Contoir Holdelse, m. v.	182 R.
<u>I alt</u>	<u>4,932 R.</u>

6) at den ostindiske Missions aarlige Indtægter ere:

a. Renten $3\frac{1}{2}$ Procent af Capitalen	
67,468 Rdlr.	2,527 R. 3 M.
b. af Postkassen 2000 Rdlr. i Kroner	2,125 R.
c. af Zahlkammeret	940 R.
<u>I alt</u>	<u>5,592 R. 3 M.</u>

7) at denne Missions aarlige Udgifter ere:

a. til Missionens Underholdning og Befordring, samt Skolevæsenet	4600 R.
b. Fors	

- b. Fornødenheder, som oversendes til Missionen, Assurance med andre Udgifter 800 R.
 c. Foræringer, som i Betragtning af Missionairernes ringe Lønninger aarligt oversendes dem i behøvende Vare . . . 180 R.
 d. til Contoirets Vedligeholdelse, Missions Regnskabets Revision, m. v. . . 247 R.

I alt . . 5 827 R.

Hvorvidt Missionens Nøiemed er bleven opnaaet, hvilke heldige Virkninger den har havt, og hvilke end videre kunne haabes, yttre Collegiet, ei afgjørende at kunne besvare, da de Oplysninger, som det derom har, især fra Ostindien, ere for ufuldstændige til deraf at gjøre sig et bestemt Begreb om, hvad Indflydelse Religionens Forkyndelse har havt paa dem, som ere gaaet over til den, og hvorledes Skolevæsenet er indrettet; men, da det er paalagt Vedkommende at indsende nøisagtige Beretninger om disse Resultater, agter Collegiet, naar det har erholdt disse Oplysninger, at indsende en fuldstændig Beretning om Missionsvæsenet i Ostindien. Imidlertid viser den fra Tranquebar erholdne Fortegnelse paa de fra 1792 til 1799 døbte, saakaldte, Hedninger og Maleier, at der ialt ere døbte 87 af det første Slags og 10 Maleier, desforuden ere 6 Catholske gaaet over til den lutheriske Religion. I Tranquebar ere ansatte 3 Missionairer. En gift Missionair har 400 Rdlr. Tranquebars Courant, en ugift 350 Rdlr.

I Grønland er for nærværende Tid, 5 ordnede Missionairer. Colonierne, som ere henlagte til bemældte Missionairer, ere: Julianeshaab, Friderichshaab, Fissernæsset, Holstenborg, Gothaab, Claushavn, Sukkertoppen, Christianshaab, Ritterbenk, Umanak, Kronprindsen Eiland. Hvad Missionsvæsenets Fremgang der i Landet angaaer, bemærker Collegiet, at det synes klart, at man ikke kan gjøre sig stort Haab om den christelige Religions kraftige Virkning paa Grønlanderne, naar man har Hensyn til Landets Beliggenhed, liden Folkemængde, adspredte Boepæle, Mangel paa Underviisnings Anstalter, Lærernes korte Ophold paa Stedet, som en Egedes Enthusiasme alene kan gjøre taalelig, Missionairernes liden Kyndighed i Sproget, som kunns usuldkommen kan afhjælpes ved de Kundskaber i samme, som de her inden deres Afreise ere i Stand at erholde. Uagtet alle disse næsten uovervindelige Hindringer, saa troer Collegiet dog, at ved at vælge duelige Subjecter til Religions Lærere i dette, dog i mange Henseender vigtige, men for al Oplysning blottede Land, ved at opvække deres Lust at gavne, og især ved at give dem det visse Haab om en blidere Fremtid og fordeelagtige Kald, naar de, efter udstandne Besværligheder og nyttig Embedsførelse, hjemkom, vilde man kunne meget bidrage til at virke paa dette Folk, og lede det til gavnlige Kundskaber om Religion og Moralitet. Collegiet er derfor af den Formening, at Mis-

sions

flons Indretningen for Grønland ikke alene bør vedblive, men fortjener al muelig Opmærksomhed og Understøttelse.

Hvad derimod den 1715 indrettede finmarkske Mission angaaer, da synes den i mange Henseender at trænge til en saadan Forandring, som nu værende Tingenes Forsætning udkræver.

Efter at have kastet et Blik tilbage paa de forgangne Tider, som fremkaldte Missionsvæsenet i Usimdelighed, og viist de temporaire Omstændigheder, under hvilke denne Missions-Indretning i Særbeleshed blev til, og de bedre Foranstaltninger, som af Regjeringen siden den Tid ere trufne til Religions- og Oplysnings Udbredelse og Skolevæsenets bedre Drift formedelst dens verdslige Øvrigheds Medvirkning dertil, ytrer Collegiet, at nu, da det er gjort Øvrighederne til een af deres helligste Pligter, at virke kraftigen til Underviisningens Fremme, og da de øvrige Indretninger, som af Hs. Majestæt ere gjorte til duelle Religionslæreres Bestikkelse og disses Rettigheders og Pligters Bestemmelse ved almindelige Regler, ogsaa gjælde om de Districter, som ere Collegiet underlagte, og den christelige Religion der er ei mindre indført end andetsteds i Kongens Riger, synes et særskilt Collegium, som skulde udbrede og værne om den, at være overflødig; saameget mere som dette Collegium, efter dets Vælbende, ingen overordentlige Midler har til at fremme Dienerer, men
maa

maa søge, ved Hjælp af de Oplysninger, det er i Stand at erholde, at søie de Foranstaltninger, det anseer hensigtsmæssige.

Nordlandene og Finmarken ere af saa betydelige Strækninger og Omfang, de ere overhoved endnu saa lidet bekjendte, at det endog for Stedets Øvrighed selv altid vil blive betænkeligt at foreslaae almindelige Indretninger, der ganske ere afpassede til Localiteten, og om hvilke man kunde forvisse sig, at de vare gavnlige og hensigtsmæssige. Men endnu vanskeligere og betænkeligere vil det være for en Administration, som er saa langt borte, og som ikke selv umiddelbar kan foretage noget, men maa stole paa andre, som den skænker sit Tillid. Biskoppen i Trondhjems Stift, til hvis Omby allerede en saa stor Provinds er anbetroet, skal, naar hans øvrige Forretninger tillade ham det, gjøre 300 Mile for at visitere Kirker, Skoler og Menigheder i bemældte Districter; men Collegiet bemærker herved, at det indseer, at han i den korte Tid ei vil være i Stand til nøie at undersøge og lære at kjende de vigtige Gjenstande, som fortjene hans Opmærksomhed. Missions-Collegiet, som formodentligt ikke har troet sig hjemlet til at paalægge Amtmanden nogen Deeltagelse i Missions-Forretninger, og Tilsyn med Skoler og Kirker og deres Gods, har derfor stedse ved Missions-Cassereren i Nordlandene, erholdt de Oplysninger, det attraaede, og foranstaltet det fornødne. Hvorved Collegiet yttre, at det altid er

voveligt for en Administration, at stole paa een Mand alene, naar det gjelder om et saa betydeligt Ansvar, som det der paaligger Missions-Collegiet, og at det er vanskeligt, uden den civile Øvrigheds Tilhyn og Medvirkning, at udrette noget nyttigt og gavnligt.

Foruden de foransførte Aarsager, nemlig Districtets Fraliggenhed og Mangel paa Embedsmænd, ved hvilke Collegiet kunde virke til Gavn for Indretningen, mældes ogsaa et andet betydeligt Ansvar at paaligge Collegiet.

Missionen eier ikke ubetydeligt Jordegods i Nordlandene, adspredt i de 3 vidtløftige Fogderier, Helgølands, Saltens og Fosøden. Det har tilligemed Tjernerne over 30 Aar været bortforpagtet. Collegium har ingen Borgen for, at denne Maade at høste Fordeel af dette Jordegods er for Missionen og for det Almindelige den fordeelagtigste. Paa dets Begne har Ingen Opsigt over disse betydelige Strækninger, der er ingen Embedsmand, til hvem man kunde henvende sig, naar det gjelder om at erholde Oplysning om Kirkegodset, naar Kirker skal repareres og betydelige Bekostninger udredes. Collegium har kun en Mand i hele Nordland, som den bruger i disse og i alle lige Tilfælde, det er dets Vicarius, Missions-Casseren; han er den eneste, paa hvis Veiledning og Betænkning Collegiets Beslutninger maae grunde sig. Men hvor megen Tillid man endogsaa med Grund kunde sætte til enkelt Mand, saa

fin

ansees det dog altid vovellgt at lade alting beroe paa een Mand, af hvis Redelighed eller Egennytte hæng- ger de Foranstaltningers Gavnlighed eller Skade; som Collegiet herfra sœier.

Med kongelig Resolution af 7 November 1794 blev det allerede beselet:

”at Missions-Collegiet skulde, saasnart det see kunde med Fordeel og Sikkerhed for Missions-Cassen, iværk- sætte sit Forsæt, isteden for den almindelige For- pagtning af Tienden, at overlade samme mod en bil- lig Afgift til hver Tiendeyder især.”

Collegiet anmærker i denne Anledning, at det, uden at blive til Tab for Missionsvæsenet, unægteligen vilde være til Fordeel for Nordlandene, denne i saa mange Henseender vigtige og dog endnu saa ubekjendte Provinds, som i saa høi Grad trænger til hvert optænkeligt Middel at ophjælpe Næringsveiene, at forbedre Jordens Kul- tur og at forædle dens Produkter, naar denne Resolu- tion iværksættes, naar Jordegodset solgtes og forvand- ledes til Selveiendom; men hvad Beslutning der end tages, saa er den af saadan Vigtighed, staaer i saa nøie Forbindelse med Landets Fordeel eller Tab, at Col- legiet ikke vover at paatage sig en Operation, hvorved det har saa saa og saa usikre Midler. Collegiet formener derimod, at det endogsaa var Pligt at overlade det til Sagkyndigere, som kunde bedømme Forslagenes Værd, og paabyrdes en Ansvarlighed, som det hidtil har været paa-

paalagt. Paa samme Grund behagede det ogsaa Hs. Majestæt i forrige Aar at bestemme, at alle de Sager, som vedkomme det beneficerte Guds Salg eller Overdragelse, skulde henhøre under det kongelige Rentekammer og af samme afgjøres.

(Slutningen følger.)

Paa Cancelliets Forestilling om, at Grændserne af Collegii Medici saavelsom det Chirurgiske Academies Virkefreds, for saavidt Tilsynet med den offentlige Sundheds-Pleie betræffer, nærmere maatte vorde bestemt, har det behaget Hs. Majestæt, under 28 f. M., allernaadigst at resolvere saaledes:

”Vi ville, at Commissionen, som er besejlet at forfatte Udkast til en Anordning om Medicinal Politiet i Bore Stater, skal tillige tage under Overveieelse, hvorvidt det maatte være hensigtsmæssigt og gavnligt, at Collegium Medicum, til hvis Lemmer saavel Chirurger som Medici burde udnavnes, blev paalagt et Over-Sanitets Collegiums Pligter og overdraget Tilsynet med alt, hvad til Medicinal-Politiet ansees henhørende, alt under Bort danke Cancellies Overbestyrelse.”

Forgivning.

Hs. Majestæt har, ved Resolution af 28 Mai d. A., behaget allernaadigst at bestemme følgende:

1) For de Sager, som imodtages til Befordring med
den

den mellem Kjøbenhavn og Kongsberg gaaende kongelige Expresse, og, som i Henseende til Indholdet og Værdien rigtigheden ere angivne, skal bemældte Expresse-Indretning være ansvarlig i Tilfælde af, at noget deraf skulde bortkomme ved Forseelse fra de Postbetjentes Side, igjennem hvis Hænder Sagerne gaae, naar vedkommende enten Eier eller Affender melder sig til Generalspostamtet om Erstatning inden 6 Maaneder, og, naar det Bortkomne har været bestemt til eller fra et Sted i Nordlands og Finmarkens Amt, inden 12 Maaneder eller eet Aar fra Indleveringsdagen; dog skal dette Ansvar i Henseende til de Bankofedler og andre Kostbarheder, som, uden at være foreviste ved Indleveringen, ere afgaaede under Affenderens egen Forsegling, ikke strække sig videre, end at Pakken ligesaa ubeskadiget, som den er imodtaget, bliver igjen afleveret, og kan det for Resten, hvad enten Indholdet er forevist eller den er uforevist, ikke komme i Betragtning, om der, efterat en Pакke til sin rette Eier eller dennes dertil Befuldmægtigede imod behørig Qvittering er udleveret af vedkommende Postbetjent, skulde anmeldes nogen Mangel, da det tilkommer Modtageren, førend Qvittering meddeles, at aabne og eftersee Pakken enten paa vedkommende Poststed eller i Bringerens Paasyn.

- 2) I Henseende til de Penge og andre Ting af Værdi, som

som sendes med Posterne imellem de Steder i Norge, hvor Expressen ikke passerer, da bliver den norske Generalpostkasse i 3 Maaneder, og, naar de ere gaaede fra eller til Nordlands og Finmarkens Amter, i 12 Maaneder fra Afsendelsensdagen ansvarlig, om noget deraf skulde bortkomme ved Postbetjenternes Forseelse, og skal ellers de samme Regler herved finde Sted, som i forestaaende No. 1 ere bestemte i Hensigt til Anmeldelse for Generalpostamtet, og Ansvarer for de Pakker, hvis Indhold enten ikke er foreviist ved Afsendelsen, eller hvorudi nogen Mangel maatte anmeldes efter at de ere blevene Modtageren udleverede.

- 3) Til de under forestaaende No. 1 og 2 omtalte Sager, som ere bestemte til et udenfor enten Expressens eller Brevposternes Tour beliggende Sted, og ikke til videre Befordring er adresseret til nogen paa det sidste Poststed, er hverken Express-Indretningen eller den norske Generalpostkasse, forsaavidt enhver af dem vedkommer, ansvarlig længere end til, at de ere komne til det sidste Postcontoir eller Postaabnere, hvorfra Eieren selv maa besørge dem afhentede.

Hvilket ved Placat fra General-Postamtet, under 1ste d. M., er bekjendtgjort.

Blandede Efterretninger.

En til det danske Cancellie indkommen Forestilling fra Amtmanden over Weile Amt er det berettet, at
en

en talrig Tyvebande i en Række af Aar har plaget flere Herreder af Veile Amt og Omegnen; Hovedpersonerne have vel længe været mistænkte men tillige saa frygtede af Almuen, at denne næsten ei vovede at anmelde mod dem nogen bekjendt og beviislig Forbrydelse; Hovedmanden har ogsaa nogle Gange skullet hænges og virkelig været paagreben, men stedse vidst at unddrage sig Justitien. Det er endeligen, i Anledning af et hos Ole Jensen Vandborg i Bjerre Bye forrige Sommer begaaet Indbrud med Tyverie, ved de af Øvrigheden foranstaltede Undersøgelser om denne Sag, blevet opdaget, at en nu i Bjerre Arrest siddende Forbryder i en Række af omtrent 20 Aar har udøvet mangfoldige Tyverier, og at flere Personer ere deelagtige i denne Komplot, hvoraf de betydeligste, indtil denne Tid otte, ere opdagede, og Hovedmanden, ved Øvrighedernes Sammenvirkning endog fra Thisted Amt, hvorhen han var flygtet, paagreben. Da denne Tyvebande, af hvilken allerede 40 forskjellige Forbrydelser ere opdagede, formodes at være endnu videre udbredt, og denne Sag vanfølgelig vilde kunne behandles ved de ordentlige Retter, formedelst dens Vidtlæftighed og Forbrydernes Hensøren under forskjellige Jurisdictioner, saa har Hs. Majestæt, ved Commissorium, af 7 Mai d. A., besejlet Borgemeister samt Bye- og Herredsfoged Carøe, og Herredsfoged samt Skriver Borch, at sammentræde i en Commission til at behandle og paafjende denne Sag mod alle Vedkommende.

I Følge Indberetning fra Commandanten paa Cronborg og det kongelige Generalitets- og Commissariats Collegiums derom gjorte Foreskilling, har Hs. Majestat, under 23 April sidstleden, behaget allernaadigst at resolve: at Bombardeer C. F. Müller af 9 Artillerie Comp., og Overlæger, J. G. Lincke, af det sjællandske Jægercorps's 1ste Grenadeer Comp., fulle, for, under Bombardementet paa Cronborg Fæstning den 30 Martii 1801, at have udmærket sig ved Mod og øvrigt godt militairt Forhold, hver gives en Sølv Hæders-Medaille med Østen og Vaand, af samme Slags, som de i denne Tidendes No. 20 ommældte, samt derhos tillægges hver 15 Rdlr. aarlig Pension.

Under 4 d. M. er Hof-Chirurgus Professor J. C. Winsløv tillagt kongelig Befaling, at indtræde som Medlem i den under 29 Januar d. A. nedsatte Commission, angaaende Sundheds-Politiets bedre Indretning.

Den 5 d. M. er det tilladt Antonio Cetti & Casforti at forevise Publicum i Jagersborg Dyrehauge, udi nu forestaaende Rildetid, adskillige ækvilibriske Kunstter, Pyramider og Liniedands m. v.; ligeledes Fransk Sachi samme Tid og Sted at forevise tvende store Dromedarer, een af hvert Køn, samt tvende samme Bøffeler, imod at der erlægges en Kjendelse til Gjentoste Hospital, efter Overenskommelse med sammes Foresatte.

Ledige Embeder.

Under det danske Cancellie: Sneksted Sogne- kald i Aalborg Stift, 200 Rdlr.; Thim og Modum Sognekald i Ribe Stift, 185 Rdlr., hvoraf svares 140 Rdlr. i aarlig Pension; Thunø residerende Capellan i Aggershuus Stift, 120 Rdlr.; Stads-Chirurgicatet i Trondhjem, samt Læge-Embedet ved det i bemældte Bye oprettede Hospital for Radesyge, af Embedet svares 466 Rdlr. 64 Sk. Pension aarlig; Veiers Maaler- og Brager-Tjenesten i Porsgrund og Udsjædersne i Langesunds-Fjorden.

Befordringer og Afgang.

Under det danske Cancellie: Den 4 Juni er Cancellie-Secretair og Under-Cancellist G. E. Fischer be- fæstet til Cancellist i det danske Cancellies 4de Departement; Cand. Theol. T. N. Sabro confirmeret til Sognepræst for Udørballig Menighed paa Alsøe; Cand. Theol. P. Holm ligeledes til Personel-Kapellan for Hø- lested Menighed i Sjælland.

Under Generalitetet: Den 28 Maii er Pr. Lieutenant Grev v. Ahlefeldt afgaaet fra Livgarden til Fods, og udnavnt til Major ved det nordre sjællandske Landeværn-Regiment; Oberstlieutenant v. Thodal af det bergenshusiske Infanterie-Regiment, efter Ansøgning, afskediget med Oberstes Character, og den ved Feldtjæger- Corpsen staaende Feldtjæger, S. Wikkede, forundt Af- scheid som Lieutenant af Armeen.

Under Departementet for de udenlandſke Sager: Den 21 Mai er Legationsſecretairen ved det kongelige Geſandtſkab i Petersborg, J. G. Riſt, bleven forflyttet i ſamme Qualitet til Berlin, og Baron C. Selby, ſom ved dette ſidſte Geſandtſkab er attacheret, forflyttet derfra til Petersborg, for der at foreſtaaе Legationsſecretairs-Forretningerne. Den 28de er den kongelige Charge d'Affaires i Madrid, Grev C. Moltke, kaldt tilbage derfra, og den hidtil værende Conſulatsſecretair i Algier, C. J. H. Stub, udnævnt til Legationsſecretair ved det kongelige ſpanſke Hof.

Under Rentekammeret: Den 26 Mai er Kammerjunker C. Grev Ahlefeldt-Eſchelsmarck, Pr. Lieutenant af Infanteriet og Sec. Lieutenant ved Livgarden til Fods, udnævnt til dagligen opvartende Kammerjunker hos Hs. Majestæt Kongen; Copiſten i Kammernes forenede Arkiv-Contoir, J. E. Thams, til Foged for Sejens og Tromsøe Fogderier under Finnmarkens Amt. Den 2 Juni. J. G. v. Leveſkau, Sec. Lieut. ved det 3die jydſke Inf. Reg., til Kammerjunker; Cheſen i Contoiret for den veſtindiſke Gjelds Liquidation, Commerce-Secretair A. Tidemand, til Kammerraad.

Under Admiralitetet: Den 21 Mai er Reſerve-Chirurus Keil ved Haandværkſtøkken, efter Anſøgning, entlediaet, og i hans Sted anſat Stibs-Chirurgus C. G. Schamvogel; Mynſterſriveren i Bergen, Søs-Krigscommiſſar Smith, ligeledes i Naade afſkediget med Penſion, og D. Wibye anſat til Mynſterſriver i hans Sted.

Under Finants-Collegium: Den 7 April er forrige Aſſiſtent ved Bankcontoiret i Altona, P. J. Schumacher, udnævnt til Bogholder ved bemældte Contoir, og i hans Sted anſat A. Meves til Aſſiſtent. Den 26 Mai er Fuldmægtigen i Contoiret for den veſtindiſke Gjelds Liquidation, Commerce-Secretair Tidemand, beſtattet til Chef for bemældte Contoir, og Cand. Jur. G. L. Heinrich, ſamt den i Contoiret værende Skriver Baggeſen, anſatte til Copiſter ſammesteds.